

ILMIY TADQIQOTLAR, INNOVATSIYA VA KADRLAR POTENSIALINI RIVOJLANTIRISH UCHUN XUSUSIY OLIY TA'LIMDA IJTIMOIIY SHERIKCHILIK HAMDA DAVLAT-XUSUSIY HAMKORLIK MODELLARI

Hamdamov G'iyosbek Abduvaliyevich

University of Business and Science

nodavlat oliy ta'lim muassasasi o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14604987>

Annotatsiya: Ijtimoiy sheriklik va davlat-xususiyl sheriklik (DXSh) modellari xususiy oliy ta'lim muassasalarini (OTM) rivojlantirishda tobora muhim rol o'ynamoqda. Ushbu modellar ilmiy muassasalar, sanoat manfaatdor tomonlari va jamoat tuzilmalari o'rtasidagi hamkorlikni osonlashtiradi, ilmiy tadqiqotlarni kuchaytiradi, innovatsiyalarni rag'batlantiradi va rivojlanayotgan bozor talablarini qondirish uchun inson resurslarini rivojlantiradi. Ushbu maqola xususiy oliy o'quv yurtlarida ijtimoiy va DXSh modellarining nazariy asoslari va amaliy qo'llanilishini o'rganadi. Ularning tadqiqot ekotizimlariga ta'siri, o'quv dasturlariga innovatsiyalarning integratsiyasi va ishchi kuchiga tayyor bitiruvchilarni rivojlantirishga ta'sirini o'rganadi. Butun dunyo bo'ylab muvaffaqiyatli amaliy tadqiqotlarni qiyosiy tahlil qilish orqali ushbu maqola hamkorlikni optimallashtirish uchun eng yaxshi amaliyotlar, muammolar va strategiyalarni aniqlaydi. Asosiy tavsiyalar siyosatni shakllantirish, moliyaviy rag'batlantirish va ta'lim natijalarini jamiyat va ishlab chiqarish ehtiyojlariga moslashtirish uchun o'zaro hamkorlik madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Ijtimoiy sheriklik, davlat-xususiyl sheriklik, xususiy oliy ta'lim, ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar, inson resurslarini rivojlantirish

Kirish. Oliy ta'limning dinamik landshafti resurs cheklovlari, malaka bo'shliqlari va rivojlanayotgan sanoat talablari muammolarini hal qilish uchun innovatsion yondashuvlarni talab qiladi. Ijtimoiy sheriklik va DXSh xususiy OTMlarning ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va inson resurslarini rivojlantirish imkoniyatlarini mustahkamlash uchun istiqbolli asoslarni taklif etadi.¹ Ushbu hamkorliklar barqaror rivojlanishni ta'minlovchi sinergiya yaratish uchun akademiya, sanoat va hukumatning jamoaviy kuchli tomonlaridan foydalanadi. Ijtimoiy sheriklik va DXSh o'zaro manfaat, umumiy mas'uliyat va muammolarni birgalikda hal qilish tamoyillariga asoslanadi. Ijtimoiy sheriklik ilmiy muassasalar va jamiyat manfaatdor tomonlarning manfaatlarini uyg'unlashtirishga qaratilgan bo'lsa, DXSh umumiy maqsadlarga erishish uchun xususiy va davlat tuzilmalari o'rtasidagi rasmiylashtirilgan kelishuvlarga urg'u beradi.²

Ilmiy tadqiqotlardagi roli. Xususiy oliy o'quv yurtlari ilg'or ilmiy tadqiqotlar uchun moliyalashtirish va infratuzilmada ko'pincha cheklovlarga duch keladi. Hamkorlik quyidagilarga imkon beradi. Moliyalashtirishga kirish ya'ni, sanoat va hukumat hamkorligi yirik tadqiqot loyihalari uchun moliyaviy resurslar bilan ta'minlaydi. Infratuzilmani rivojlantirishda eng zamonaviy laboratoriyalar va texnologiyalarni uzatish markazlari yordam beradi. Hamkorlikdagi loyihalari orqali haqiqiy muammolarni hal qilish uchun qo'shma tadqiqot tashabbuslari namoyon bo'ladi.

¹ Fayzullayevna Q. N. XUSUSIY OLIY TA'LIM MUASSASALARINING OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDAGI O'RNI VA AHAMIYATI //Journal of new century innovations. – 2024. – T. 46. – №. 3. – C. 63-68.

² Islombekovich X. B. Xususiy oliy ta'lim bozorida biznes boshqaruvini takomillashtirish "Xususiy OTMlar misolida" //American Journal of Innovation in Science Research and Development. – 2024. – T. 1. – №. 3. – C. 212-216.

Innovatsiyalarni rag'batlantirish. Innovatsion ekotizimlar bilim almashish va amaliy qo'llash rag'batlantiriladigan muhitda rivojlanadi. Hamkorlik orqali:

O'quv dasturlari integratsiyasi va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash: rivojlanayotgan texnologiyalar va tendentsiyalarni o'z ichiga olgan sanoatga moslashtirilgan dasturlar. Inkubatorlar va tezlatkichlarni tashkil etish. Sektorlararo innovatsiyalar esa jamiyat ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan hamkorlikdagi innovatsiyalar.³

Inson resurslarini rivojlantirish. Tegishli ko'nikmalar bilan jihozlangan ishchi kuchini rivojlantirish xususiy OTMlardagi hamkorlikning muhim natijasidir. Imtiyozlarga quyidagilar kiradi. Ish bilan integratsiyalashgan ta'limda akademik o'quv rejalariga kiritilgan amaliyot va shogirdlik dasturlari kerak bo'ladi. Malaka oshirish dasturlarida malaka bo'shliqlarini ko'rib chiqadigan sertifikatlash kurslari tashkil etiladi. Kampus-sanoat aloqalari orqali to'g'ridan-to'g'ri yollash va ish bilan ta'minlash mumkin.

Case Studies

1-holat: Germaniyada sanoat va akademiya hamkorligi. Germaniyaning "Dual Study" dasturlari akademik ta'limni sanoatda amaliy mashg'ulotlar bilan uyg'unlashtirgan samarali DXShlarga misol bo'ladi.⁴

2-holat: Singapurdagi tadqiqot klasterlari. Singapurning davlat moliyalashtirish va xususiy investitsiyalar tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan tadqiqot klasterlari innovatsiyalarni rivojlantirishda hamkorlikning rolini ta'kidlaydi.

3-holat: Hindistonda malaka oshirish. Hindistonning xususiy oliy o'quv yurtlarida DXSh asosidagi malaka oshirish tashabbuslari muhim sektorlarda ishchi kuchi yetishmovchiligini bartaraf etadi.

Qiyinchiliklar va ularni yumshatish strategiyalari

Qiyinchiliklar. Maqsadlarni muvofiqlashtirish: manfaatdor tomonlar o'rtasidagi farqli maqsadlar.

Normativ to'siqlar: siyosatni amalga oshirishdagi murakkabliklar.

Barqarorlik: Hamkorlarning uzoq muddatli majburiyatlarini ta'minlash.

Strategiyalar. Siyosat asoslari: hamkorlik uchun aniq ko'rsatmalarni o'rnatish.

Rag'batlantirish: ishtirokchi sub'ektlar uchun moliyaviy va soliq imtiyozlari.

Manfaatdor tomonlarning ishtiroki: manfaatlarni muvofiqlashtirish uchun muntazam muloqot.⁵

Siyosat bo'yicha tavsiyalar

Hukumatning roli: Xususiy oliy o'quv yurtlarida DXShlarni qo'llab-quvvatlash siyosatini yaratish.

Sanoat ishtiroki: sanoatga asoslangan o'quv dasturlarini ishlab chiqishga yordam berish.

³ QIZI Y. N. O. NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI //Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. – 2024. – T. 14. – №. 3. – C. 25-30.

⁴ Sibhensana B., Maistry S. Conceptualising public-private partnerships for social innovation through community engagement in higher education institutions //South African Journal of Higher Education. – 2023. – T. 37. – №. 1. – C. 185-205.

⁵ Wanjara A. O., Ogembo P. O. Public-Private Partnership on Implementation of Higher Education in Universities //Indonesian Journal of Educational Research and Technology. – T. 4. – №. 3. – C. 291-302.

Institutsional salohiyat: hamkorlikni boshqarish uchun OTMda ma'muriy va texnik imkoniyatlarni yaratish.

Xulosa. Ijtimoiy va DXSh modellari xususiy oliy o'quv yurtlarining imkoniyatlarini oshirishda o'zgaruvchan hisoblanadi. Hamkorlik ekotizimlarini qo'llab-quvvatlagan holda, ushbu modellar ilmiy yutuqlarni qo'llab-quvvatlaydi, innovatsiyalarni rag'batlantiradi va ijtimoiy va iqtisodiy ehtiyojlarga mos keladigan malakali ishchi kuchini rivojlantiradi. Oldinga qarab, ushbu hamkorlikni strategik amalga oshirish global ta'lim va rivojlanish muammolarini hal qilishda muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

References:

1. Fayzullayevna Q. N. XUSUSIY OLIY TA'LIM MUASSASALARINING OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDAGI O'RNI VA AHAMIYATI //Journal of new century innovations. – 2024. – T. 46. – №. 3. – C. 63-68.
2. Islombekovich X. B. Xususiy oliy ta'lim bozorida biznes boshqaruvini takomillashtirish "Xususiy OTMlar misolida" //American Journal of Innovation in Science Research and Development. – 2024. – T. 1. – №. 3. – C. 212-216.
3. QIZI Y. N. O. NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI //Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. – 2024. – T. 14. – №. 3. – C. 25-30.
4. Sibhensana B., Maistry S. Conceptualising public-private partnerships for social innovation through community engagement in higher education institutions //South African Journal of Higher Education. – 2023. – T. 37. – №. 1. – C. 185-205.
5. Wanjara A. O., Ogembo P. O. Public-Private Partnership on Implementation of Higher Education in Universities //Indonesian Journal of Educational Research and Technology. – T. 4. – №. 3. – C. 291-302.